ఖడ్గసృష్టి

శ్రీ. శ్రీ.

ఖడ్గసృష్టి

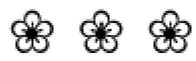

ఖడ్గసృష్టి

శ్రీ.రం.
శ్రీనివాసరావు

ఇందులో...

ఖడ్గసృష్టి

రెండు రెళ్ళు నాలుగన్నందుకు
గూండాలు గండ్రాళ్ళు విసిరే సీమలో
క్షేమం అవిభాజ్యం అంటే
జైళ్ళు నోళ్ళు తెరిచే భూమిలో

అస్వతంత్రతని జయించడానికి
అహింసాయుధం ధరించామంటూ
రక్తపాతం లేకుండానే
రాజ్యం సంపాదించామంటూ

అవినీతి భారీపరిశ్రమలో
అన్యాయాల ధరలు పెంచేసి
స్వాతంత్ర్యాన్ని బ్యాంకుల్లో వేసుకుని
చక్రవడ్డీ తిప్పే కామందులకు

క్షణ క్షణం మారుతున్న లోకాన్ని
సరీగా అర్థం చేసుకున్న వాళ్ళంతా
పేద ప్రజల పక్షం వహించడమే
పెద్ద అపరాధమై పోయింది.

అహింస ఒక ఆశయమే కాని
ఆయుధం ఎప్పుడూ కాదు
ఆశయం సాధించాలంటే
ఆయుధం అవసరమే మరి

ఆశయం ఉండడం మంచిదే కాని
అన్ని ఆశయాలు మంచివి కావు
ఆశయాలు సంఘర్షించే వేళ
ఆయుధం అలీనం కాదు

అందుకే అంటున్నాను నేను
అందుకో ఆయుధం అని

ఆచరణకి దారితీస్తేనే
ఆవేశం సార్ధకమవుతుంది

అందుకే సృష్టిస్తున్నాను
అధర్మనిధనం చేసే ఈ ఖడ్గాన్ని
కలంతో సృష్టిస్తున్న ఖడ్గం ఇది
జనంతో నిర్మిస్తున్న స్వర్గం ఇది

ఈ కత్తి
బూజు పట్టిన భావాలకి
పునర్జయం ఇవ్వడానికి కాదు
కుళ్ళిపోతున్న సమాజవృక్షాన్ని
సమూలచ్ఛేధం చెయ్యడానికి

దీన్ని
నల్లబజారు గుండెల్లో దించు
దీనితో
కల్లకపటాలను వధించు
ఇది
సమానధర్మాన్ని స్థాపిస్తుంది
నవీన మార్గాన్ని చూపిస్తుంది

ఈ కత్తి
ఊహాసమూహాల వ్యూహాలు పన్ని
వీరవిహారం చేస్తూ
రణక్షోణిలో
జనాక్షౌహిణులు కదలడానికి

అందుకే రాస్తున్నా నొక గీతి
చేస్తున్నా నొక హేతి
రావోయి లోనికి
సందేహం దేనికి?

ఇది నిజం
నవధర్మం మానవధర్మం
ఆణవశక్తి కన్న
మానవశక్తి మిన్న

రావోయి రావోయి లోనికి
సంకోచం దేనికి
నను చూడగా ఇదేవేళ
నా మనః కార్మికశాల

క్రక్కేది భావాగ్ని సెగలు
క్రమ్మేది దావాగ్ని పొగలు

రావోయి రావోయి లోనికి
రాసేది రవ్యుష్ణ గీతి
చేసేది పవ్యుగ్ర హేతి

-జనశక్తి ద్వైవార పత్రిక (30-03-1966)

శరచ్చంద్రిక

నవీన విశ్వవిద్యాలయాల్లో
పురాణ కవిత్వంలాగా
శ్రవణ యంత్రశాలల్లో
శాస్త్రీయ సంగీతం లాగా
ఇలా వచ్చేవేం వెన్నెలా!
ఎలా వర్ణించను నిన్ను ?
మహా కవులు లోగడ చెప్పిందే
మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పాలా ?

ఏదో కాస్త భాషా జ్ఞానం
ఇంతో అంతో ఛ్చందస్సంపదా
ఐదో పదో అలంకారాలు
ఆరో అందులో సగమో ఆవేశం

ఇలాంటివే ఏవో పోగుచేసి
ఇదివరకు నిన్నెప్పుడూ చూడనట్టు
ఇవ్వాళే కొత్తగా కనిపెట్టినట్టు
ఏమని వర్ణించను నిన్ను ?

ఏది రాసినా ఏం లాభం ?
ఇదివరకెవడో అనే వుంటాడు
బహుషా ఆ అన్నదేదో నాకన్నా
బాగానే అని వుండొచ్చు.

అలాంటప్పుడు మళ్ళీ
కలం కాగితం మీద పెట్టి
కళంకంలేని తెల్లదనాన్ని
ఖరాబు చెయ్యడ మెందుకు ?

అనాది నుంచీ నువ్వు
అంత మంది కవులకి
ఉపాదేయ వస్తువుగా
నిలిచి ఉపకారం చేశావు

అలాగే నేనూ ఒకప్పుడు
రొమాంటిక్ ప్రమాదంలో పడి
అమాయకంగా నీ బ్యూటీ
అభివర్ణించాను వృత్తాలలో

ఇవాళ మళ్ళీ అలాగ
ఎలాగ రాయగలను నేస్తం?
ఇరవయ్యో ఏడు నాకు మళ్ళీ
ఎలా వస్తుంది చెప్పు?

అంచేత నీ గురించి
అనవసరావేశాలు పెంచి
అన్యాపదేసంగానో లేదా
అర్థాంతరన్యాసంగానో

సొంత కోపాలేవో పెట్టుకొని
పంతాలు పట్టింపులూ పట్టుకొని
ఎవరినీ ఈ వ్యవహారంలో
ఇరికించదలచుకోను నేను !

ఎంతకీ ఆవేశాల కేముంది ?
ఎవడి బతుకు వాడు బతుకుతున్నాడు
ఎంతగా ఎడం ఎడంగా ఉన్నా
ఎంతగా పై పై భేదాలున్నా
ఎంతగా స్వాతిశయం పెరిగినా
ఎంత బలం ధనం జవం పెరిగినా
అంతరంగం అట్టడుగున మాత్రం
అంతమందిమీ మానవులమే !

అందుచేత ఓ చందమామా!
అందమైన ఓ పూర్ణసోమా!
సముద్రం మీదా అరణ్యం మీదా
సమానంగా ప్రకాశించే సౌందర్యాభిరామా!

(అదిగో మళ్ళీ కవితం -
అనుకున్నాను మొదటే నేను

వెన్నెల - పేరెత్తితే చాలు
వెర్రెత్తిపోయింది మనస్సు)

అన్నట్టి ఏమిటి చెప్మా
అందామని అనుకున్నాను
ఏమీ లేదు! ఏమీ లేదనే
ఇంత సేపూ చెబుతున్నాను.

చెప్పొచ్చిందేమిటంటే
చెప్పడాని కేమీ లేదని!
అంతమందికీ అన్నీ తెలుసు
అదే మన అజ్ఞానం.

ఎవడో చెబితే వినే రోజులు
ఏనాడో వెళ్ళిపోయాయి
ఇంకా ఏదో చెప్పాలని
ఎందుకీ ఉబలాటం?

అసలు నిజం ఏమిటంటే
ఎవడికీ ఏమీ తెలియదు
ఇలా ఎందుకొచ్చామో
ఇక్కడెంత సేపుంటామో
ఇక్కడినుంచి వెళ్ళేదెక్కడికో
ఎల్లుండి ఏ తమాషా జరుగుతుందో
ఎవడూ చెప్పలేడంటే నమ్మండి
చెబితే మాత్రం నమ్మకండి !

కాళ్ళక్రింద భూమి
కరిగిపోతున్నప్పుడు
పూర్వం వేసిన పునాదులు
కదిలిపోతున్నప్పుడు
మనిషికీ మనిషికీ మధ్య
మాయపొరలు కప్పినప్పుడు
మనసుకీ మనసుకీ మధ్య
మంచు తెరలు కమ్మినప్పుడు

ఏ నక్షత్రానికి తగిలించాలి
ఈ మన విషాద శకటాన్ని ?
ఎవరు మళ్ళీ అతుకుతారు
ఈ విరిగిన జీవిత శకలాల్ని?

అంతా అగమ్యగోచరం
అంతా అరణ్య రోదనం
ద్వేషం ఇచ్చే పర్సెంటేజీ
ప్రేమ ఎలా ఇవ్వగలదు ?

కష్టపడి ఆర్జించిన స్వాతంత్ర్యం
గద్దలు తన్నుకుపోతాయి
కంచిమేక పాపం ఎప్పుడూ
కసాయివాణ్ణే నమ్ముకుంటుంది.

ఇంతకీ ఈ భూమికి
ఏమాత్రం ఈడొచ్చిందని ?
సగటు మానవుడి వయస్సు
పదకొండో, పన్నెండో !

ఈ కుర్రాళ్ళని చూసి
ఏందుకలా నవ్వుకుంటావు
మబ్బుతునక జేబురుమాలు
మాటు చేసుకుని, జాబిల్లీ !

మానవుడు పెరుగుతున్నాడు
పరిసరాల నర్థం చేసుకుంటున్నాడు
ప్రకృతి శక్తులను జయిస్తూ
ఘనవిజయాలు సాధిస్తున్నాడు.

ఏదో నిరాశగా నేను
ఇంత సేపూ వాగాను కదూ?
ఇంకో వేపునుంచి చూస్తే
ఎంత వెలుగు కనబడుతుందో ?

ఏమో బహుశా త్వరలో
మీ ఇంటికే రావచ్చు మేము

స్వాగతం ఇస్తావు కదూ
ఆతిథ్యానికర్హులమే మేము

చంద్రమండలానికి ప్రయాణం
సాధించరాని స్వప్నంకాదు
గాలికన్న బరువైన వస్తువుని
నేలమీద పడకుండా నిలబెట్ట లేదూ ?

పరమాణువు గర్భంలో
పరమ రహస్యాలూ
మహాకాశ వాతావరణంలోని
మర్మాలూ తెలుసుకున్నాక
సరాసరి నీ దగ్గరకే
ఖరారుగా వస్తాంలే
అప్పుడు మా రాయబారుల్ని
ఆదరిస్తావు కదూ నువ్వు?

చిరకాలం అజేయంగావున్న
ఎవరెస్టు ఇటీవలే లొంగింది
చికిత్స లేదనుకున్న వ్యాధులు
చిత్తగిస్తున్నాయి పరారీ
పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రం
అమోఘంగా వికసిస్తోంది
ప్రాణం స్వభావం ఏమిటో
పరిశోధనలు సాగుతున్నాయి
మహానదుల గమనాలను
మళ్ళించ గలుగుతున్నాం
ఉత్తర ధ్రువంలో వ్యవసాయం
ఒకప్పుడు జరిగి తీరుతుంది.

సంహారం సంగ్రామం అంటే
జనంలో అసహ్యం పుట్టింది
ప్రశాంతంగా జీవించాలని
ప్రజలంతా ఆశిస్తున్నారు.

ఇది మా భూలోకం కథ
ఇదీ మానవుడు Progress Report
ఇందులో అతిశయోక్తు లేవీ లేవని
ఎవ్వరైనా ఒప్పుకుంటా రనుకుంటా.

అంతా బాగానే వుందని
అంతా సుఖంగానే ఉన్నారని
అన్నానంటే మాత్రం
అది అబద్ధమే అవుతుంది.

జనాభా లెక్కలు నాకు
సరీగా తెలియవుగాని
దరిద్రాల శాతం ఇంకా
చిరాకు కలిగిస్తూనే ఉంది.

ప్రపంచం మొత్తంమీద
భయం పెత్తనం చేస్తోంది
ఇరుగువాడు పొరుగువాణ్ణి చూసి
ఎందుకో బెదిరిపోతున్నాడు.

ఇక్కడ మా భారత వర్షంలో
ఎక్కువగా కబుర్లేగాని
సమాజ స్వరూపం మార్చే
సాహసం కనిపించకుండా వుంది.

మొన్ననే ఆంధ్రరాష్ట్రం
పుట్టినరోజు పండుగ చేసుకుంది
పన్నెండు నెలల అభ్యుదయం
పర్యాలోకనం చేసుకొంది.

ఏడాదిలో ఏమవుతుంది
ఇంకా కొన్నాళ్లాగమంది
చెల్లాచెదలైన తెలుగువారంతా
తెల్లబోయి చూశారు !

ఇవన్నీ చెప్పకుంటూ
ఎందుకు నిన్ను విసిగించడం శశీ!

ఇప్పటికే ఆలస్యమయింది
ఇంతటితో విరమించినా?

చంద్రునికో నూలుపోగన్న
సామెత వుండనే వుంది
తీసుకో ఈ దారంలాంటి
తేలికైన గీతాన్ని.

ఇంతకుముందే చెప్పానుగా
ఏమీ పెగల్లేదని —
ఇలాంటివెన్నో నువు
ఇదివరకు వినే వుంటావు.

శరత్కాల గగనంలో
చందమామ కనిపిస్తే
సరదాగా కొంత సేపు
సంభాషణ సాగించా.

సంతాపం కొంత సేపు
సంతోషం కొంత సేపు
సాగించిన సంభాషణలో
సారాంశం మరేముంది?

ప్రసంగవశాత్తూ ఏ
ప్రగల్భాలు పలికానో
అసందర్భమైనా ఏ
అడ్డదారి తొక్కానో
వెనుక తిరిగి చూసుకొనే
అలవాటే లేదు నాకు
అరనిమిషం దాటేసరి
కదే నాకు గత శతాబ్ది.

కావున ఓ జాబిల్లీ !
రాబోయే యుగంలో
కాలక్షేపం చేద్దాం
కలుస్తావుగా మళ్ళీ ?

అప్పుడు బహుశా నాలో
అరాజకం పోతుందనుకుంటా
ఇప్పుడు బాధిస్తున్న
హృదయవేదనలుండవనుకుంటా

శాఖా చంక్రమణం మాని
చెప్పేదేదో సూటిగా
బల్ల గుద్దిన మాదిరిగ
కుండ బద్దలు కొట్టిన బాపతుగా
ఈ నీళ్ళు నమలడం లేకుండా
ఈ కాళ్ళు తడబడడం లేకుండా
స్పష్టంగానే కాకుండా శ్రావ్యంగా
స్వచ్ఛంగానే కాకుండా సమగ్రంగా
రాబోయే యుగంలో
గుండెలు విప్పి మాటాడుకుందాం
మినహాయింపులు లేని క్షమాపణలులేని ,
సౌందర్యవంతమైన ఆ స్వర్ణయుగంలో

ఎంచేతనంటే భవి ష్యత్తుమీదే
ఎప్పుడూ నా నిఘా వుంటుంది
ఇవాళకంటే రేపే
ఎంతో బాగుంటుందంటాను నేను.

వెళ్ళు జాబిల్లీ వెళ్ళు
కవులను కదిలించడం అంటే
కాలం డొంకంతా అమాంతంగా
కదిలించడమే అవుతుంది.

స్వయంగా నీతో మాట్లాడి
చాలా కాలమయింది
అందుకే అవ్యక్తంగా అయినా
ఆప్యాయంగా మాట్లాడుతున్నాం.

ఎలాగైనా నువ్వు మాకు
ఏకరక్త బంధువుడివి

నీతో కాకపోతే ఎవరితో
మా ఘోషలు చెప్పుకోవాలి ?

వెళ్ళు జాబిల్లీ వెళ్ళు
వినిర్మలమైన నీ వెన్నెల కురిపిస్తూ
మనోహరమైన సంగీతం వినిపిస్తూ
ప్రయాణించు శశీ ప్రయాణించు.

ఇదిగో మాట! ఈ ప్రపంచంలో
ఇంకా ఎందరో అభాగ్యులున్నారు
పలకరించు వాళ్ళని చల్లగా
ధైర్యంచెప్పు వాళ్ళకి మెల్లిగా

ఆసుపత్రి కిటికీల్లోంచి నీ
కిరణాలను జాలుగా పంపించి,
వ్యాధిగ్రస్థుల పాలిపోయిన కపోలాలను
జాలిగా స్పృశించడం మరచిపోకు.

జైళ్ళలో వున్నారు కొందరు
వాళ్ళని ఓదార్చక తప్పదు సుమా
నేరాలు చేశారు నిజమే
అందుకని అలక్ష్యంగా చూడకేం!

మురికి గుడిసెల్లో నివసించే
పరమ దరిద్రుల నుదుటి మీద
ఏ కన్నంలోంచో జాగా చేసుకుని
ఎలాగైనా పరామర్శ చేస్తావు కదూ ?

ఇదిగో జాబిల్లీ నువ్వు
సముద్రం మీద సంతకం చేసేటప్పుడు
గాలి దాన్ని చెరి పెయ్యకుండా
కాలమే కాపలా కాస్తుందిలే.

- కృష్ణాపత్రిక (23.10.1954)

విషాదాంధ్ర

బాకాలులాభం లేదుబాజాలు లాభంలేదు
ఎంతఈదినా ఏం ఫాయిదా ఎక్కడాతీరం కనపడదు
తలమాత్రం మీదికుంచి నిలువీతఈదుతున్నాం
గమనం పిసరూ లేదు గమ్యం అసలేలేదు

పట్టాభిరావ(సామ్మీ్మదప్రమాణంచేసిచెబుతున్నా
అంతా గజీతగాళ్ళేమళ్ళీఅరగజం పురోగమనం లేదు
ఆదర్శప్రాయంగా అభినయిస్తున్నాం అయినా ఎవరూ మనల్ని చూడ్రు
అరుస్తున్నాం గొంతుచించుకుని అయినా ఎవరూ విన్రు

మనలో కొంతమందికవులు మధురంగా విశ్వసిస్తారు
యతిప్రాసలు సరిపోతాయి పదాలు మజాగా పడతాయి
పౌరుషానికి లోటులేదు ప్రశస్తికి కూడాడిటో
పద్యాలకు పళ్ళూరాలవు చింతకాయలుచెట్టు మీదేవున్నాయి

ఈ గొంగళీ వయస్సు ఇరవై అయిదేళ్ళు
ఇంకా ఎక్కువే అనుకో ఎవడు చూశాడు లెక్కలు
తీర్మానాలూ ఉపవాసాలూ చేశాం ఖద్దరూ కేకలూ వేశాం
మొసుకొచ్చాం సరాజ్యమ్మూట మూట విప్పితే ఏమీలేదు

అరవిందఘోష్టు ఆశీర్వదించాడు కదా
ముమ్మిడివరం బాలయోగి ఏమంటాడో
ఆంజనేయదండకం వల్లిస్తేనో
అన్నట్టు సాయిబాబాకి మొక్కుకోకూడదూ

మహారణ్యంలో మధ్యాహ్నంలాగ ఒక స్తబ్దత నిశ్శబ్దత
రాత్రిపూట వేట ముగించుకొని క్రూరమృగాలు నిద్రిస్తున్నాయి
చిల్లరజంతువులు భయంతో ఎక్కడివక్కడ ఇరుక్కుపోయాయి
ఎప్పుడైనా ఒక పక్షి ఎగిరితే ఎక్కడో ఒక ఆకురాలిచప్పుడు

శిశువుకి దక్కని స్తన్యంలాగ ప్రవహిస్తున్నాయి గోదావరి నీళ్ళు
బద్దలైన గుండెల్లాగా బీటలువేశాయి పొలాలు

మన పరిశ్రమలు ప్రణాళికల్లోనే మన ప్రతిభచాకిరికి తాకట్టు
మనకో ఇల్లంటూ లేదు రచ్చకెక్కిరాద్ధాంతాలు

కొంగల్లారా జపం చెయ్యండి పిల్లీ పఠించుమంత్రాలు
ఎలకల్లారా సభ జరపండి ఎవరు గంటకట్టాలని
ఇంకోమారు ఎగరవే నక్కాఈ సారి అందవచ్చు ద్రాక్షపళ్ళు
కోతీ తీసుకురా త్రాసు పంపకం తెగడం లేదు.

-తెలుగు స్వతంత్ర (29-7-1949)

విశాలాంధ్రలో ప్రజారాజ్యం

శక్తికోసమేనడు !
ముక్తికోసమేమను! విముక్తికోసమేమను !
విశశాంతి క్రాంతికోసమే మనస్సులేకమై,
నడూనడూ! భయం గియం విడూ !

వేగుజుక్క వెలిగెమింటిపై
వెలుగురేఖలవిగో కంటివా!
ఉదయమెంతో లేదు దూరము
వదిలి పోవునంధకారము

జీవితాశలే
భావి జాడలోయ్
ప్రపంచశాంతి శాంతి కాంతి బాటసారివై ||నడూ నడూ||

విరోధించువారు లేరులే
నిరోధించువారు రారులే
ఆస్తినాస్తి భేదమేలరా?
వాస్తవం వరించి సాగరా!

విశాలాంధ్రలో
ప్రజారాజ్యమే
ఘటించగా శ్రమించరా పరాక్రమించరా ||నడూనడూ||

-శక్తి కే లియే చలో! అనే హిందీ గేయానికి అనువాదం విశాలాంధ్ర దిన పత్రిక (1955)

మున్నుడి

చెవులువిప్పి మనసు విప్పి
కనులువిచ్చివినవయ్యా
కేథలిక్కుకెన్నెడీ
బోల్షివిక్కు మున్నుడి

అరుపులిచ్చి కరువు తెచ్చి
ఋణంపెట్టి రణం తెచ్చి
జనంధనం ఇంధనమై
చరణ కరాబంధనమై
జనన జరా మరణదురా
క్రమణల సంగ్రంథనమై
ఒకనాడోహో అని
పించుకతిరిగిన ధనిక వాద
మికపై వెగటై జిగటై
మరణంలో మశౌతుంది
వినవయ్యాకెన్నడీ
విశాలంధ్రమున్నుడి

కేథలిక్కుకెన్నెడీ
జీవితమే నిన్నది
భావములే మొన్నవి
క్యూబా ఏమన్నది
లావోస్ ఏమన్నది
కాంగో నిలుచున్నది
ఐసన్‌హోవర్ చేసిన
మోసం తాలూకు అసలు
వేసంఈనాడు
ఎగిరివచ్చి నిజంపైకి
లెక్కి వచ్చిజనం తిరుగు
బాటుకేసి ఆకలేసి
పిడికెడు కబళంకావా
లని యడిగిన తరుణంలో

లుముంబాను తిన్నావు
కుటుంబాలు కొన్నావు

అమెరికాల కాలు విరిగె
ఆఫ్రికాకు నోరు తిరిగె
ఆసియాకు ఆశరగిలె
ఆస్ట్రో ఆఫ్రోఏష్యన్
కాస్ట్రోలకు కనులువిరిసె

ఏమంటావ్‌కెన్నడీ
ఈ శ్రీశ్రీ సన్నిధి
చంపేస్తానని నీకో
సందేహంఉండవచ్చు
సర్దేస్తానని నీకో
సమాధాన ముండవచ్చు

నీటాంకులు నీబాంబులు
విమానాలు విధానాలు
శ్మశానాలు చూస్తాయి
ప్రశాంతినే హరిస్తాయి

నీ సలహాదారులతో
నీ కలహాచారులతో
పెంటగనుల తుంటరులను
వెంటబెట్టుకుని వస్తే

రాకెట్లనువిప్పుతాం
నీ కట్లను విప్పుతాం
జాకెట్లను సవరించి
పాకెట్లను సరిదిద్ది
నీ మతాన్నే నీ హితాన్ని
నీ గతాన్ని కెలుకుతాం
చీకట్లను తరుముతాం
నీ హిట్లరు పాతదనం
చావాలని కసరుతాం

విన్నావా కెన్నడి
శ్రీ శ్రీశ్రీ మున్నుడి

-విశాలాంధ్ర (21-4-1961)

సదసత్సంశయం

1

ఆలోలము లాలోచన
లేవేవో నాలోపల
ప్రాలేయచ్ఛాయలవలె
తారాడగ కొరాడగ

పేరు పేరువరసలతో
పిలిచి ప్రశ్న వేస్తున్నా
ఈ తెగని సమస్యను భే
దించువారలెవరో అని

ఎన్నో సందేహాలూ
ఎన్నో సంతాపాలూ
జీవితంపు చిక్కుముడులు
విడవెంతగ సడలించిన

ఈ సృష్టికి ఏమర్థం?
మానవునికి గమ్యమేది?
ఒక సకలాతీత శక్తి
ఉన్నట్టా లేనట్టా?

2

నిరంతరం ఘోషించే
నీరనిధిని పిలిచినాను
ఆస్తి నాస్తి రూపమైన
ఆకాశము నడిగినాను

మహాకవుల గ్రంథాలను
మనసుపెట్టి పఠించాను
ప్రవ్రజితుల ముముక్షువుల
భావాలనే స్మరించాను

యుగయుగాలు తరలెగాని
ప్రశ్న ప్రశ్నలాగున్నది
అలలు కదిసి మరచి చనగ
శిలమాత్రం మిగిలినట్టు

జగదీశ్వరుడతడెవరో
అగపడితే బాగుండును
ఏమీ యిది స్వామీ అని
నిలవేస్తా కడిగేస్తా

3

కవి హృదయపు కనుమలలో
గర్జించిన పర్జన్యం
పెనుచీకటి తిరుగుబాటు
బీభత్సపు మెరుపుదాడి

కనులముందు చిత్రించే
గతిలేని , జనాల బాధ
కడుపు తరుక్కొనిపోయే
కన్నీళ్ళ విషాదగాథ

కరువులలోవరదలలో
కటిక దరిద్రుల అవస్థ
కవితలోన కథలలోన
కట్టాలనితలచినపుడు

ఈ విశాల జగతినుంచి
ఏమిటి నే కోరినాను
ఒక జానెడు సానుభూతీ
ఒక దోసెడుతిరుగుబాటు

4

జ్ఞానులుబోధిస్తూ బ్ర
హ్మానంద మవాజ్మానస

విశదమని అనుభవైక
వేద్యమనీ నుడివినారు

జపంవల్ల తపంవల్ల
ప్రపంచాన్ని మరచిపోయి
భగవంతుని ధ్యానంలో
పడిపొమ్మని పలికినారు

మంచిచెడ్డలను కొలిచే
మానదండమట దైవం
ఈశరు డొకడే సత్యం
ఇతర సమస్తం మిథ్యట

ఇంద్రియాలద్వారా మన
కీ సత్యం తెలియదంట
విశ్వాసం తప్ప మనకి
వేరే సాక్ష్యం లేదట

5

అగుపించనిదేదో ఒక
ఆత్మపదార్థం కలదట
అన్నీపోవచ్చుగాని
అదిమాత్రం చావదంట

నిప్పు దాన్నికాల్చలేదు
ఛేదించగలేదు కత్తి
నీరు దాన్ని ముంచలేదు
గాలి దాన్ని చెరపదంట

జన్మలనీ కర్మమనీ
చాలాదూరంవెళ్ళిన
ఆలోచనలన్నీ ఈ
ఆత్మచుట్టూ అల్లినవే

ఏతదాత్మ సర్వేషాం
సర్వత్రా ఆవరించి

సర్వసం తానే ఐ
శాసిస్తుందంట జగతి

6

పుణ్యపాప నిర్ణేతలు
నీత్యవినీతిజ్ఞ విజ్ఞు
లస్తి నాస్తి విచికిత్సకు
లంతమంది యేమన్నా

ఇదిమాత్రం నే నెరుగుదు
నెంతమంది యేమన్నా
తథ్యం ప్రాణికి మృత్యువు
తప్పదు జీవికి వేదన

జడిగొల్పే దుః ఖంలో
తడియకుండ గొడుగులేదు
ఆనందాలన్నీ తుద
కంతమొందు నొక సమాధి

మనుజునిలో మరణ భీతి
మదిలో దుః ఖానుభూతి
ఆలోచన లన్నిటికీ
ఆంతర్యంతో పునాది

7

ఎవరయ్యా ఎవరువారు
ఈశ్వర పదజిజ్ఞాసువు
లెవరయ్యా ఎవరంటా
ఇదివరలో ఎవరువారు?

ఉద్యోగపు ధర్మంలో
సద్యోం హాశ్చర్యంలో
విటతాటపు బ్రతుకు గడిపి
రిటైరైన పోలీసులు.

నిత్య నిధువనక్రిడా
నృత్యంలో అలసిపోయి
జవసత్వాలుడిగి పోయి
సాధువైన వేశ్యామణి

నైకానోకహ విహారి
కాకంవలె దుః ఖరాత్ర
ఘూకంవలె సంచరించు
లోక ద్వేషాగ్ని శిలి!

8

ఇంకా చెప్పాలంటే
ఎందరో మహానుభావులు
బ్రతుకునించి పారిపోయి
తమ వెనుకనే దాగువారు.

మరణ మహాసముద్రాన
జీవితమొక దీపంలా
తమపాలిటి శాపంలా
తలపోసే ఫిలోసఫర్లు

ఆహా మరి యింతేనా
అందమైన మన మనుగడ
మూడునాళ్ళ వింతేనా
జగమతుకుల బొంతేనా

మెదడన్నది మనకున్నది
అదిసరిగా పనిచేస్తే
విశ్వరహ: పేటికా వి
పాటన జరగక తప్పదు.

9

"ప్రవక్ష్యామి గీతార్థే
న" యన్నాడు కాళిదాసు

బహుశా అంతకుమించిన
క్షోనిజమే ఉండదేమొ

ఔను - అహింసను పోలిన
పరమో ధర్మమ్ము లేదు
(పరమో ధర్మం విరువకు
పరమ - అధర్మం అంటూ)

ఈవిల్, సిన్‌మొదలైన ప
దాలను వాడేటప్పుడు
న్యాయం ధర్మం నీతీ
త్యాదుల చర్చించేప్పుడు

ఎవరికి తోచిన అర్థం
వారలు చెప్పక తప్పదు
పరమార్థం సామాజిక
సామూహిక సద్వర్తన

10

కలడు కలండనెడువాడు
కలడోలేడో అంటూ
లోగడఒక ఏనుగు ఆ
లోచనలోపడిందట.

హోరా-హోరీ మకరితో
పోరి నడుం జారి తుదకు
“నాన్యథాస్తిశరణ” మనుచు
దైన్యంతో నిలిచిందట

విహ్వల నాగేంద్రునిమొర
విని - అప్పుడు కదలెనంట
ఆపన్న జనావన బిరు
దాంచితుడైనట్టి వేల్పు

చక్రంబున నక్రంబును
సంహరించి ఆ పిమ్మట

స్థల జలచరు లిరువురికి
సాయుజ్య మొసంగెనంట

11

ఇదిజరిగిన కథకాదని
ఎవరో కల్పించిందని
ఇంచుక యోచించ గలా
డెవడైనా గ్రహిస్తాడు.

ఆ విషయమటుండ నిచ్చి
అసలు సంగతికి వద్దాం
ఈ గజేంద్రమోక్షణ కథ
ఏవిటి చెబుతుంది మనకు?

నీ శక్తికి విలువలేదు
నీయత్నం పనికిరాదు
దైవబలం ఉందే అది
అమేయమూ, అజేయమూ !

అందుచేత చేతులెత్తి
లొంగిపొమ్ము బేషరతుగ
అపుడాతని కృపచేత స
మస్తం సౌఖ్యాంత మగును.

12

పిరికితనం నూరిపోయు
పిట్ట కథలతో బానిస
మానసికత నగ్గించే
మన పూర్వుల నేమనాలి?

రాచరికపు రోజుల్లో
ఎగుడుదిగుడు సమాజాన
పాలక వర్గాధిక్యం
నిలబెట్టే పూనికతో

మనిషినిలా తగ్గిస్తూ
మరోదాన్నిఉగ్గడించి
పరమాత్ముని పేర మత
ప్రవక్తలైనారు వారు

వాళ్ళ నెందు కనడంలే
ఇదిమనలోజీర్ణించిన
ముదితత్వం, ఈ సరికీ
వదలిపోనీ మురికిమందు

(సశేషం)

- తెలుగు స్వతంత్ర వార పత్రిక (18-9-1953)
-సంవేదన (??-04-1968)

మహాసంకల్పం

ఇదినా స్వాతంత్ర్యదిన
మహా సంకల్పం.
విధిగా వికసించే
చరిత్రకొక కృతజ్ఞత,
ప్రజలకు నివాళి,
ప్రభవించిన నూతనభారత
పతాక కభివాదం,
భవిష్యదుజ్జ్వల
ఖర్మయుగానికి ఆహ్వానం,
సకలజగజ్జనులారా
ఇదిగోనా స్వాతంత్ర్య సప్నం!

ఏ స్వాతంత్ర్యం నిమిత్తం ఎవరెవరోఎందరో దేశసేవా
భాస్వంతుల్ బాలవృద్ధుల్ పతితులధికుల ప్రాజ్ఞులుత్ప్రజ్ఞులంతా
అస్వాశల్ వీడి లాఠీహతులయి ఉరికొయ్యల్ కవుంగింట చేర్చా
రా స్వాతంత్ర్యం లభించిందని విని హృదయం హ్లాద సంపుష్టమైతే

నవోదిత స్వాధీనతానందితోత్పుల్లమైన
రగరం జెండాల పంటలతో నవ్వుతూ పాడుతూఉంటే
ఉత్సాహ ప్రవాహంలో నేనూ ఒక బిందువునై
స్వాతంత్ర్యవాయువులు పీలుస్తూసాగిపోయా

ఆ సమయంలో అందరి మనస్సు
లావరించె నొక వ్యక్తి
అందరిలోనూ ఆ సమయంలో
ఆవహించె నొక శక్తి

అంతట్లోకే ఆకస్మాత్తుగా
జన సందోహం కరిగి
ఒకే వ్యక్తిగా రూపుధరిస్తే
ఇదేం చిత్రమని చూశాను.

ఒక పెద్దకాంస్య విగ్రహా
నికి ప్రాణం వచ్చినట్టుగా,
ఒకే మేఘం గగన పథం దిగి
మానవుడై నిలిచినట్లుగా,
ఒక మహా వటవృక్షం
హఠాత్తుగా నడిచినట్టుగా,
ఒకే ఒక్క మానవమూర్తి
నా కళ్ళ ముందుకనిపించాడు
ఎం చేతో అతనిముఖంమీద
ఎప్పుడూ ఉండేపసిపాప నవ్వు లేదు?

ఆ మానవాననంలో
ఏదో కించిద్విషాదం, కించిన్నిరాశ
కొంచెం విరాగం, కించిదసంతృప్తి,
ఆ మానవ వదనం అందరికీ పరిచితమే,
అతడే నువ్వూ, నేనూఅంతమందీవెరసి.

స్వతంత్ర్య భరతవర్ష వాస్తవ్యుడా మానవుడు
అర్ధనగ్నంగా ఆకాశాన్నేకప్పుకొని
నిండని కడుపుతో మండుతూన్న కళ్ళతో
ఇలాఎంతకాలం నిలబడతాడా ప్రాణి?

అతణ్ణి జాగ్రత్తగాచూడండి
స్వతంత్ర్య భారతపౌరుడు,
అతని బాధ్యత వహిస్తామని
అందరూ హామీఇవండి.

అతని యోగక్షేమాలకు
అంతా పూచీపడండి,
అతికించండి మళ్ళీ
అతనిముఖానికి నవ్వు!

స్వాతంత్ర్యం ఒక చాలా అందమైన పువ్వు,
చాలావాడైన కత్తి, విలువైనవజ్రం,
స్వాతంత్ర్యం తెచ్చేవెన్నెన్నో బాధ్యతలు

సామర్థ్యంతో నిర్వహిస్తామని
సంకల్పం చెప్పుకుందాం!

భగవంతుని ప్రార్థించిందికి
బహుశా ఇదిసమయం కాదు,
పాతవి గుంజాళించిందికి
బహుశా ఇదిసమయం కాదు.

ఇది మనకొక దీక్షాసమయం
ఇది మనకి పరీక్షాసమయం
ఆవేశం ప్రకటించిందికి
అసలే ఇదితరుణంకాదు.

రా! నేస్తం, పోదాం! చూదాం
మువ్వన్నెల జండా పండుగ,
రా! నేస్తం , లేదాం! చూదాం!
మన భారత జన సౌభాగ్యం.

అటు చూడు సముద్రం,నేస్తం
హర్షానికి పర్యాయపదం!
ఇటుచూడు విహాయసనేత్రం
దుః ఖానికి అధ్యాహారం!

ఈ రెండింటి మధ్యనిలిస్తే
నీలోపల లోలో పలికే
ఆలాపన లాలోకిస్తే
వినపడదా ఒక సంగీతం,
విడివడదా ఒక సందేశం?

ఇదీనా స్వాతంత్ర్యదిన
మహా సంకల్పం.
ఇది నాప్రజలకు నివాళి
స్వతంత్ర్య భారత పతాకాని
కిది నా అభివాదం.

భవిష్య దుజ్జ్వల
ఖర్మయుగానికి ఆహ్వానం,

సరిహద్దులులేని
సకల జగజ్జనులారా!
మనుష్యుడే నా సంగీతం,
మానవుడే నాసందేశం!

-అభ్యుదయ (సెప్టెంబర్, 1947)

‘కో ఈ హఁస్ రహో హై’ ‘కోఈ రో రహో హై’

ఒక మనిషి బ్రిడ్జిమీదనడుస్తూ జేబులోని చిల్లర డబ్బులు బిచ్చగాడికిచ్చేస్తాడు ;
రిస్టువాచీని ఎదురుగుండా వస్తూన్న నర్సు కిచ్చేస్తాడు;
కోటుతీసి నీళ్ళలోపడే స్తాడు;
దానివెనుకనే నీళ్ళలోపడిపోతాడు.

ఒక మనిషి వ్యాపారం పారం కనుక్కొంటాడు;
వాడిచేతుల్లోరూపాయల చెట్లు మొలుస్తాయి.
అవి బ్యాంకుల్లోబంగారపు గుడ్లు పెడతాయి;
వాటిలోంచి కన్నీరు సొనగా కారుతుంది.

ఒక మనిషి మైలురాయి దగ్గర మౌనంగా కూర్చుంటాడు;
అనుక్షణం ఎవరో వస్తూన్నట్టు నిరీక్షిస్తాడు;
బస్సులు లెక్కపెడుతూ బటానీగింజలు తింటూ ఉంటాడు;
మేఘాన్ని చూస్తూ కాలాన్ని మర్చిపోతాడు.

ఒక మనిషి నిచ్చెనలు మోసుకుంటూ తిరుగుతాడు;
సంచీలోబాతుగుడ్లూ వాడూను;
గోడకి నిచ్చెన చేర వేస్తాడు;
నిచ్చెన ఎక్కి బాతుగుడ్డు ఆకాశం మీదికి విసురుతాడు;
అంత ఎత్తు బంగారానికి హరిశ్చంద్రుణ్ణి కొనుక్కొన్న ఆసామీ వీడే.

ఒక మనిషి రంధ్రాన్ని అన్వేషిస్తాడు; వాటి సైజుల్లోభేదం ఉంటుంది.

ఒక మనిషి అరాజకాన్ని అమ్మజూపుతాడు;
దీర్ఘబాహువుల్తో దేన్నో దేవుతున్నట్లే వుంటాడు;
యువకుల హృదయ రక్తకాసారాల్లో దొరికే గజ నిమ్మపళ్ళు తప్పమరేవీ తినడు;
అదైనా రోజుకి ఒకసారి మాత్రం.

ఒక మనిషి కాంభోజ రాగం పాడుతూ కాలాన్ని వెళ్ళపుచ్చుతుంటాడు.
వాడి దగ్గర ఒక్కవిపంచికూడా ఉందన్న సంగతి యిక్కడ జ్ఞాపకం చెయ్యక పోవడం అనవసరం;
ఆ వేళల్లో ఆలాపించేరాగాన్ని శాసించడానికే ఆ వేళ్ళు;
వాటి స్పర్శకి నక్షత్రాలు అంటుకుంటాయి ;

చంద్రుడిలో సరస్సులు సలసల కాగుతాయి;
నా గుండెల్లో చలికాలం చివురు తొడిగి సీతాకోక చిలకతో పెళ్ళి మాటలు ప్రారంభిస్తుంది.

ఒక మనిషి కర్పూరం కళ్ళకీ , సింధూరం చెక్కులకి రాసుకుంటాడు;
పూసుకుంటాడు; వాడొక కవి.
రహస్య భాషలో అందుకున్నసందేశాలని వ్యాఖ్యానం చేస్తూ విమానశాఖలో పనిచేస్తాడు;
బజారు ధరలు పడిపోతూండడానికి వాడే గొప్పకారణం.

ఒక మనిషి రుద్రాక్ష తావళాలు మెడలోవేసుకొని జపంచేస్తూ వుంటాడు;
బొజ్జతో ఆలోచిస్తాడు;
వాడిముందు కొబ్బరికాయలు కొట్టొద్దు మొర్రో అనినేను మొత్తుకోవడంవల్ల
ప్రయోజనం లేదని తెలిస్తే మాత్రం ప్రయోజనం ఏమిటి?

ఒక మనిషి ఒక్కత్తెనే ప్రేమిస్తాడు ;
ఆమె చచ్చిపోతుంది; తరువాత కథతెరమీద చూడండి.

ఒక మనిషిని ఉరితీస్తారు;
వాడిచావుతో శాంతిని కొనుక్కుంటుందిసంఘం;
న్యాయశాస్త్రం తృప్తిగా నిట్టూరుస్తుంది;
వాడినెత్తురు చిందినచోట ప్రతి సాయంత్రం ఒక కన్నులేని కుక్కపిల్ల జాలిగా మొరుగుతుంది;
తన్ను అన్యాయంగా ఉరితీశారని చెప్పడానికి ఇష్టం లేనంత గర్వం ఆ మానవుడికి.

ఒక మనిషి ఉపన్యాసాలిచ్చి గొప్పవాడవుతాడు;
ఒకమనిషి చిత్తుగా తాగేసి బీదవాడవుతాడు;
ఒకడు దొడ్డమ్మ దగ్గర కానీ తీసుకుని గాలిపడగ కొనుక్కుంటాడు;
ఇంకొకడు దాన్ని లాక్కుంటాడు.

ఒక మనిషి పరారీ అయిపోతాడు;
వొకడు పూనాకి పోతాడు;
ఒకడు పెళ్ళాడేస్తాడు;
ఒకడు పడుక్కుంటాడు;
మరొకడు కునికిపాట్లు పడతాడు;
ఇంకొకడు బాతాఖానీ కొడతాడు;
ఒకడి ఏడుపుకి నవ్వొస్తుంది;

ఒకడి నవ్వు ఏడుపు తెప్పిస్తుంది;
ఉదాహరణలతో సహా ఇదినేను ఋజువు చెయ్యగలను.

అండజ భీము
డండడడడండడడడండడడడండడడండడడండడడండడడడడండడడండడడడడండడడడండడడడండ
డండ.....సామీ దీని అంతమెప్పుడు ?
శిష్యా! ఇదిఅనంతం.

-శ్రావణి గద్య పద్య వ్యాసావళి, చతుర్ధ సంచిక, సాహిత్య మండలి (6-5-1943)

గాంధీజీ!

మరచిపోయిన సామ్రాజ్యాలకు
చిరిగిపోయిన జెండా చిహ్నం
మాయమైన మహాసముద్రాలను
మరు భూమిలోని అడుగుజాడ స్మరిస్తుంది

శిధిలమైన నగరాన్ని సూచిస్తుంది
శిలాశాసనంగా మౌనంగా
ఇంద్రధనస్సు పీల్చేఇవాళిటి మన నేత్రం
సాంద్రతమస్సు చీల్చే రేపటి మిణుగురు పురుగు

కర్పూర ధూమధూపంలాంటి
కాలం కాలుతూనే ఉంటుంది
ఎక్కడో ఎవ్వడో పాడిన పాట
ఎవడో ఎందుకో నవ్వేపాప

బాంబుల వర్షాలు వెలసిపోయాక
బాకుల నాట్యాలు అలసిపోయాక
గడ్డిపువ్వులు హేళనగా నవ్వుతాయి.
గాలి జాలిగా నిశ్వశిస్తుంది.

ఖడ్గాన్ని రద్దు చేస్తుంది ఖడ్గం
సైన్యాన్ని తినేస్తుంది సైన్యం
పొలంలో హలంతో రైతు
నిలుస్తాడివాళా రేపూ

ప్రపంచాన్ని పీడించిన పాడుకలని
ప్రభాత నీరజాతంలో వెదకకు
ఉత్పాతం వెనుకంజ వేసింది
ఉత్సాహం ఉత్సవం నేడు

అవనీమాత పూర్ణగర్భంలా
ఆసియా ఖండం ఉప్పొంగింది

నవప్రపంచ యోనిద్వారం
భారతం మేలుకుంటోంది.

నేస్తం మనదుః ఖాలకి వాయిదావేద్దాం
అసౌకర్యాలు మూటకట్టి అవతల పారేద్దాం
ఇంకోమాటు వాగ్వాదం ఇంకోనాడు కొట్లాట
ఇవాళ మాత్రం ఆహ్లాదం ఇవాళ తురుఫాసు

-ఆంధ్రజ్యోతి మాస పత్రిక (??-02-1946)

మంచి ముత్యాల సరాలు

ఎర్రశాలువ కప్పుకొనిమా
ఇంటి కొచ్చిందొక రివాల్వర్
బాధలో బెంజైన్ సీసా
ప్రేమలో డైమన్ రాణి.

మెడకి కాంచనమాల చక్కని
జడకు చుట్టిన పుష్పవల్లి
చావుబతుకుల జమిలిదుప్పటి
కప్పు కొచ్చింది.

ప్రేమగానం మోసుకుంటూ
మహాశంఖం మాటలాడదు
ఐంద్రకార్ముక మంత్రబర్హం
మబ్బుచాటున మాయమైనది!

పాతపీపా పీతపాపా
పాడుకుంటూ తిరుగుతాయట
కొత్త గొంతుక చెవిని పడితే
గుడ్లునిప్పులు చెరుగుతాయట.

నేను వెళ్ళిన నాటినుంచీ
నీడ లోపలి మేడ దిగదట
కోడిగ్రుడ్డు ప్రమాణకంగా
కృష్ణశాస్త్రిని చదవలేదట.

నన్ను తిట్టినతిట్లతోనే
మల్లెపూవుల మాలకట్టెను
నాకు వ్రాసిన ప్రేమలేఖలు
పోస్టుచేయుట మానివేసెను.

వెయ్యిరాచ్చిప్పలని మేసిన
వెర్రికుక్కకి గాలివాన

రోలుచెప్పిన కథకి పాపం
డోలు కంచికి పైనమైనది.

ఓరి కూపస్థభల్లూకం
గోడపై రుద్రాక్షపిల్లీ
ఆటలోపల అరిటిపండు
పాట లెందుకురా.

ఎగురుతున్నాయ్ ఇనపకోటలు
పగులుతున్నాయ్ పాతపాటలు
రగులుతున్నాయ్ రాచబాటలు
రాజుకోవేరా.

ప్రేమకి సంఘానికీ ఒక
జారుముడితో చాలు పోరా
నిన్ను తిట్టేవాళ్ళకోసం
కళ్ళు విప్పుకు నిద్రపోరా.

ఇదేనా కడసారి సలహా
ఇలా తే నీ మనీపర్సుని
ఆంధ్రపత్రిక కప్పుకొని కా
రడవి కేగిందా రివాల్వర్.

నేడు నా కంట్లోసివంగులె
నిద్రలో నిలిచే ఫిరంగులు
కాళ్ళ చుట్టూ కపాలాలే
కావ్యగీతి కలాపాలు.

-భారతి మాసపత్రిక (??-3-1943)

ఏవి తల్లీ!

(The Snows of Yesteryear - F. Villion అనుసరణము)

చక్రవర్తి అశోకుడెచ్చట?
జగద్గురు శంకరుడెచ్చట?
ఏవితల్లీ! నిరుడు కురిసిన
హిమ సమూహములు?

కాళిదాసు మహా కవీంద్రుని
కవనవాహినిలో కరంగిన
ఉజ్జయిని నేడెక్కడమ్మా
ఉంది? చూపించు?

షాజహాన్ అంత:పురములో
షట్పదీ శింజాన మెక్కడ!
ఝాన్సీ లక్ష్మిదేవియెక్కిన
సైంధవం నేడేది తల్లీ ?

రుద్రమాంబా భద్రకాళీ
లోచనోజ్జ్వల రోచులేవీ?
ఖడ్గతిక్కన కదనకాహళ
కహకహ ధ్వను లెక్కడమ్మా?

ఎక్కడమ్మా కృష్ణరాయని
బాహు జాగ్రద్బాడబాగ్నులు?
బాలచంద్రుని బ్రహ్మనాయని
ప్రాణవాయువు లేవితల్లీ ?

జగద్గురువులు, చక్రవర్తులు,
సత్కవీశులు, సైన్యనాథులు,
మానవతులగు మహారాజ్ఞులు
కానరారేమీ?

పసిడిరెక్కలు విసిరి కాలం
పారిపోయినజాడలేవీ?
ఏవితల్లీ? నిరుడు కురిసిన
హిమ సమూహములు?

-ఆంధ్ర శిల్పి మాసపత్రిక (??-12-1946)

సామాన్యుని కామన

1 సామాన్యునివాస్తవికత

ఈ రోజున సామాన్యుడు
ఏమీలేనట్టివాడు
కూడూ గూడూ గుడ్డా
ఏమీలేనట్టివాడు
చదువూ సాము శాస్త్రం
ఏవీ యెరుగనివాడు

ఈ రోజున సామాన్యుడు
సగం దేవతాంశ, సగం
రాక్షసాంశ, సగటున ఈ
సామాన్యుడు మానవుడు

అంటేనీవూ నేనూ
ఆమె ఈమె వీడువాడు
అంతా సామాన్యులమే
సగం వెలుగు, సగం నీడ
సగం ఋతం, సగం మనృతం
సగం ఆడ, సగం ఈడ
సగం పశువు, సగం నిసువు
ఈ వెల్తురు ఈ చీకటి

ఈ యిరులూ ఈవెలుగూ
వేరు వేరు గదులు కావు
ఒకటి రెండూ కూడా
ఇపుడు నిప్పు ఇపుడె పువ్వు
ఇప్పుడు దూసినఖడ్గం
ఇంతట్లో కౌగిలింత
ఒక నేత్రం కల్హారం
మరో కన్ను కర్పూరం

మూడో కంటివాడంటూ
లేడంటే నమ్ముతావ్
చూడవోయ్ నీలోకి నీవు
ఒకటి రెండు వెరసి మూడు

నరకం స్వర్గం అన్నవి
ఒక స్థితికే రెండు పేర్లు
ఫోకస్ భేదం అంతే
లోకస్ రెండిటి కొకటే

శ్రీ అనగా లక్ష్మి, సరే
శ్రీ అంటే విషం కూడా
శ్రీ శ్రీ సిరిచేదు లేక
సిరీ సిరీ,చేదు చేదు

మీ యిష్టం శ్రీకారం
గుణకారం చేసుకొండి
మీకే అర్థం తోస్తే
ఆ key నే వాడుకొండి

ఒకటే శ్రీ అదేరెండు
అదే చేదు సిరీ అదే
అమరత్వం అసురత్వం
శ్రీ శ్రీ ఒకమానవుడు

2. నే పథ్యంలో

నీ మూసిన పిడికిటిలో
ఏమున్నది కవీ కవీ
ఆదాచిన పళ్ళెంలో
ఏంతెచ్చావ్ సుకవీ

ఆమూలని సంచీలో
ఏమున్నది కవీ కవీ

నీ మూసిన గుండెల్లో
ఏందాచావ్ సుకవీ

నీ పాడని పాటలలో
రాపాడే దేది కవీ
ఆ కొసలో నీడలలో
ఏ సత్యం సుకవీ
ఏ సత్యం ఏ స్వప్నం
ఏ స్వర్గం సుకవీ
మా కోసం నీ కోసిన
వే కాన్కల పూలు కవీ

3. సామాన్యుని కామన

సైన్సువల్ల ఈ రోజున
సామాన్యుని బ్రతుకు కూడ
సౌందర్యమయం కాగల
సదుపాయం లభించింది.

జన్మం చర్మం వెనకటి
సంప్రదాయమూ ఇప్పటి
సంఘస్థితులూ నెరపే
అసమానత పనికిరాదు

ఐశ్వర్యం అందరిదీ
అందుచేత అందులోన
సామాన్యుడు తన వాటా
తనకిమ్మని కోరుతాడు

బతకడమే సమస్యగా
పరిణమింప జేసినట్టి
అన్యాయాలన్నిటినీ
హతమార్చాలంటాడు.

ఇదేం పెద్దగగనమా? మ
రిదేం గొప్ప కోరికా ? ఇం
కేం? ఇదొక్కవిప్లవమా ?
ప్రశ్నిస్తే పాపమా ?

యుగసంధిది, సామాన్యుని
శకందీన్ని కాదనరా
దిది రేపొచ్చేవ్యవస్థ
కివాళనించీ, పునాది
ఇప్పటినించీ నాంది.

అంతే ,ఇంతేసప్నం!
అన్నీ ఒక్కడికి బదులు
అంత మందికీ అన్నీ!
అదే స్వర్గమంటాను.

ఆ స్వర్గం వేరే కడు
దూరంలో లేదు లేదు
ఈడే నేడే , వున్నది.
నీలోనాలో వున్నది.

మీ యిష్టం ఈ ధాత్రిని
చేయవచ్చు స్వర్గంగా
చీల్చవచ్చు నరకంగా
ఏంచేస్తారో సరి మరి యిక మీ యిష్టం.

రుబాయత్

Charlie Chaplin, Joseph Stalin
Walt Disney, Georges Hunnet
Greta Garbo, Pirandello
ఇటీవల మా inspiration.

Sigmund Freud , Harold Lloyd
Albert Einstein, Jacob Epstein
హరీన్ చట్టో, గిరాంమూర్తీ.
ఇటీవల మా inspiration.

కథాకలీ కూచిపూడీ
జావా నాట్యం, Russian Ballet,
Jazz, Rumba, Carioca
హుషారిస్తాయ్, నిషా చేస్తాయ్.

Don Bradman Mohan Bagan
Walter Lindrum, Vines, Cochet
కొంచెం carroms, కాస్త Pin - Pong
ఒక cup కాఫీ, ఒక పఫ్ cigarette
తమాంషుద్.

- ప్రతిభ త్రైమాసిక, గిడుగు రామమూర్తి స్మారక సంచిక - సంపుటి 4 (1940)

భ్రమరగీత

(శాంతిలో అశాంతి, అశాంతిలోనే శాంతి అనుభవించగలడు శ్రీశ్రీ)

గిరగిరగిరాం
భ్రమరం
గిరాం భ్రమణం
భ్రమం
'భ్రమరణం'
భ్రమణ భ్రమరం
భ్రమర భ్రమణం
గిరగిర గిరాగిరాగిరాంభ్రమణం
రణం
మరణం
రణమరణం
దారుణహననం
ధిషణానిధనం
వృథామథనం
అదినా చెవిలోకథనం

లోకథనం
కదనం
కదన కథాకథనం
అదినాయెదలో రణనం
ఝణ ఝణ ఝం ఝణ ఝణా ఝణా నికణనం
అదినా నయనంలో ప్రథమారుణ కిరణం
రణ నిస్పృహణం
వధా విధా నాచరణం
నాలోలోలోపలభ్రమా భ్రమర సంచరణం
రణద్రణనిస్పృహణ ప్రణవం
అదినా హృదయంలో రుధిర జ్వాలనం గీతాజననం!!!

బొమ్మలాంతరు

దిద్దుతూన్నగుంట ఓనమాలుచెరిపేసి
చేతిలోఉన్న బలపం విరిచేసి
కొత్తపలక కొనుక్కొచ్చాడు కుర్రాడు

పాగా చుట్టుకొంటూన్న రోకలి పారేసి
తెలివి తక్కువతనాన్ని గొయ్యి చేసి పాతేసి
పొరుగువాడెలా ఉన్నాడని భోగట్టాచేశాడు వెర్రాడు

ఆడుతూన్న నాటకం ఆపేసి
పెట్టుకున్న గడ్డం కుళ్ళాయీ లాగేసి
ఆడియన్సులో కలిసిపోయాడు విదూషకుడు

నిన్నటి వాగ్దానాన్ని నేటిఉపన్యాసంలోకాల్చేసి
నేటి ఫోర్జరీని రేపటి సంతకంగా మార్చేసి
ఇక్కడేవుండు వొస్తానని ఎక్కడికో పోయాడు వినాయకుడు

తన చుట్టూ తాను తిరుగుతూ
సూర్యుడిచుట్టూ పరిభ్రమించే భూమిలాగ
ఆశయంచుట్టూ తిరుగుతోంది ఆవేశం.

-తెలుగు స్వతంత్ర (4-12-1953)

(చీట్లాటలో ఒక చేతికి అన్నీ పాడిముక్కలే అయి ఒక బొమ్మ లేకపోవడం బొమ్మ లాంతరు. అప్పుడు ఆట కలిపి మళ్ళీ ముక్కలు కలపడం ధర్మం)

ఆఖరిమాట మొదటిమాట

ఆఖరిమాట మొదటిమాట
ఆశలకేం అనంతం
ఆకాశం నా గుడారం
అ ఆలు నా ఆస్తి
ఆసియా అంతవాణ్ణి
ఆశలకేం అనంతం
అప్పారావు నానేస్తం
ఆంధ్రత్వం నా శాపం
విశాఖపట్టణం వూరు
వెర్రాసుపత్రి పేరు
ఆఖరిమాట మొదటిమాట
ఆశలకేం అనంతం
ఆసియా అంతవాణ్ణి
ఆశలకేం అనంతం
అమాంతంగానే కాదండయ్యా క్రమంగా క్రక్రమంగా నా
సమస్తం మీ సమక్షంలో సమర్పిస్తా శ్రమిస్తే
కపాలం నవ్వితేనేం కంపింపింబింబింపిస్తా!నీ
ప్రపంచాన్నే,పాటల్లోఆటల్లో నామాటల్లో

ఇదే నా రహస్యం
యథార్థం నా తురుపు

నా కేమున్నాయిలే ఆసులా రాజులా రాణీలా
జాకీలా క్షణకాలం జెండా ఎగిరించేస్తాం
ఆ కొంచెం చాలదంటే సైనైడుకూడా కొంచెమే కా
దంటే కాదనండయ్యా అన్నయ్యలారా
పరమాణువు నాప్రపంచం
నాతో నా గుణకారం

క్షణాన్నే సాగదీస్తే కాలం డొంకంతా కదల్గా
ఇలాగే ఎక్కేద్దాం శిఖరం కొత్తరాస్తాలు తీస్తూ
మిలిట్రీ లారీ నడిపించేపద్ధతిలో పద్హతితోనే

అణాలూ అరణ్యాలూ అణువులూ అద్రులూ దాటుకుంటూ
ఆ వేగం నా వేగం
ఆసియాలకేం అనల్పం

వికృతం శుంఠాయమానంగా కనబడితేనేం
ఒకానొక ఋజుత్వం సాధిస్తాం మనం లోపా
యికారీ వ్యాపారాల్లో పాల్గొంటామా చేస్తే
అకస్మాత్తుగా ఓపెన్‌గా చేస్తాం లేకపోతే నిద్రపోతాం

స్వప్నంలో స్వర్గం
హతాశయాలకి పొటాసియాలు

హిప్పోపొటామస్ హిట్లర్ హిండెన్‌బర్గు హిడింబా
హిరణ్యాక్ష రాజ్యాలూ ఇవన్నీఎందుకోయ్ హ్రీ హ్రీ
శ్రీతో శ్రీ శ్రీశ్రీతో శ్రీశ్రీ శ్రీశ్రీశ్రీతో శ్రీశ్రీశ్రీ
శిఖరంపైజెండా శిలలకి ప్రాణం చీనీతో స్నేహం

ఆఖరి మాట మొదటిమాట
ఆశలకేం అనంతం
అప్పారావు నానేస్తం
ఆంధ్రత్వం నా శాపం
ఆశయం అంతవాణ్ణి
ఆశలకేం అనంతం
ఆఖరిమాట మొదటిమాట
ఆశలకేం అనంతం
అప్పారావంత వాణ్ణి
ఆశలకేం అనంతం

-ఆనందవాణి వారపత్రిక (28-5-1944)

విదూషకుని ఆత్మహత్య

కొవొత్తు లారిపోయినై
క్లోరోఫారంలా చీకటి కమ్ముకుంది
ప్రపంచం తనమరణశాసనం రాసుకుంది.
విదూషకుడు ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు.

యంత్రాల మంత్రగానం
విషధూమాల తుపాను
స్టీమర్లో చింపంజీ
నాందిలో భరత వాక్యం
మృత్యువులో సృష్టి
విదూషకుని ఆత్మహత్య.

విదూషకుని వికట హాసంలో
కపాలం పకాలన్నది.
ఆకలి అన్నం వండుకుంది,
హంస ఆకాశం అందుకుంది.

విదూషకుని విషాదం
సముద్రంలో బడబాగ్ని
భూకంపంలో ఫ్రూట్‌శలాడ్.
కాని
కొవొత్తులుమళ్ళీ వెలిగి
మరణశాసనం మండిపోయింది.

-ప్రతిభ త్రైమాసిక సంపుటి, 4 (1940)

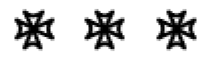
టాంటాం

నిన్ను
ఇంద్రుడవనీ, చంద్రుడవనీ
ఇంద్రుని హితుడవనీ
చంద్రుని హితుడవనీ

ఇంద్రసుతుని హితుని మేనమామ వనీ
చంద్రహితుని సుతుని బావమరిది వనీ
కరి కరి భిత్
గిరి గిరి భిత్ - కబుర్లతో
కవులు పొగడడం మేం వి
న్నాం, వి
న్నాం

కానినువ్వు
పురుగువనీ నురుగువనీ ఏమీ
ఎరుగవనీ
వొట్టి చేటపెయ్యావనీ
కొయ్యావనీ గుడ్డిగవ్వ
చెయ్యావనీ
గోడమీద నీడవనీ
చేతకాని వాడవనీ
పెద్దలక్కబొమ్మవి వాజమ్మవనీ
మేధావద సాధారణ
గాధలు మేం నమ్మమనీ
కష్టం కావచ్చుగాని
స్పష్టం గానే మేం అం
టాం! అం
టాం.

-ప్రతిభ త్రైమాసిక సంపుటి, 4 (1940)

కొంటె కోణాలు

ఛందోబందో బస్తు లన్నీ
ఛట్! ఫట్ ఫట్ మని త్రెంచి
Damn it! ఏమిట్రా ఇ ? దంటే
Pray! it’s poetry అందాం.

అర్థాన్ని అధ్వాన్నపు అడవిలో వదలి
గద్యాన్ని పద్యానికి పెళ్ళిచేదాం.
కాదన్న మాదన్న యెవడన్నా ఉంటే
వేమన్న యేమన్నాడో చూడమందాం.

హాష్ హూష్, హూష్ హాష్ అని కేకలువేసి
కావ్ కావ్ మ్యావ్మ్యావ్ అందాం గమ్మత్తుగా.
న…న…న…. న…. ..నత్తిమాటలు కూడా
మ…..మ…..మ….మ…మనవ్రాతల్లోఉండొచ్చు

అచ్చా! సేచ్ఛాజీవీ!
ఐతే, కైతే నీ వ్రాతని
argument కోసం ఒప్పుకున్నా,
పానుగంటివారు ఒప్పుకోరు.

పానుగంటివారు ఒప్పుకోకపోతే
పాముపంటి దానికి విరుగుడుంది.
ఇంద్రకంటివారి నడిగితే
ఏమిటంటారో తెలుసునా

“పులికి పిలక లేదనడం
చలికి తెలుగు రాదనడం;
శ్రీనివాసరావు వ్రాస్తున్నది
మానిషాద గీతంలోఉన్నది.”

కటకటా! లోటిపిటా చస్తే
కృ. శా. విషాదకావ్యం వ్రాయాలా?

Sex లో x కర్థం తీస్తూ
చలం కలం పట్టుకోవాలా ?

జీబ్రాకి algebra చిహ్నాల
లాంకోటూ పాంకోళ్ళూ తొడిగి
సాహిత్య పౌరోహిత్యం ఇస్తే
వెర్రికాదు surrealism రా సోదరా

-ప్రతిభ త్రైమాసిక సంపుటి, 4 (1940)

ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ

ఎ

ఎక్కడ ఎప్పుడు
ఎవరైనా చెప్పుడు ఈ చిక్కువిప్పుడు
ఆరంభం ఎక్కడ
అంతం ఎప్పుడు
ఎందుకీ నొప్పులు ఏమిటీచప్పుడు

లక్షలు లక్షలు
యక్షప్రశ్నలు అన్నీ తప్పులు
ఏచోట జననం
ఏ పూట మరణం
ఈలోపున ఎన్నెన్నిపడరానితిప్పలు

కంట్లోకారం
ఒంట్లో భారం గుండెల్లో దాహం
ఉఛ్వాసం నిశ్వాసం
ఒకే అనుప్రాసం
సందేహం పన్నుతుంది సరోరుహ వ్యూహం

ఆగమనం నిష్క్రమణం
అంతా ఒకచంక్రమణం ఆలోచించుబాగా
ఏద్వైతే సవాలు
అదేలే జవాబు
ఒమీగా ఆల్ఫా,ఆల్ఫా ఒమీగా
శాస్త్రం నీ అస్త్రం
మౌనం శ్మశానం అదికాదు జ్ఞానం
పరీక్షించు సహేతుకంగా
ప్రసంగించు సాధికారంగా
సమిష్టి సూత్రం మాత్రం సరైన విధానం
ఏమిటీ చప్పుడో
ఎందుకీ నొప్పులో అంతం ఎక్కడో
ఆనందం ఎప్పుడో

ఆ చిక్కు విప్పడు
ఎక్కడా ఎప్పుడూ ఎవడూ చెప్పడు

ఏ

ఏదైనా గీతం
చేదైనా మైమరపిం
చేదైనామదికదిలిం
చేదైనా ఎదరగిలిం
చేదైనా ఏదైనా
నేడైనా
రేపైనా

ఏమైనా గానం
జడిజడిగా వర్షంనా
మెడమీదా
తొడమీదా
తడితడిగా రక్తం నా
గదిలోనూ
హృదిలోనూ
దడదడగా కంపం నా
నడినెత్తిని రంపం

నా కోసం ఆకాశం
చేకూర్చే ఆవేశం
రేగించే ఉద్రేకం
ఊగించే ఉద్వేగం
దావానల హాలహల
కీలోజ్జ్వల కోటీరం
నీలోత్పల కాసారం
నీలోపల కేయూరం

కనిపించక జడిపించే
కికురించే సకిలించే
కిటికీలో రూపం వా
కిటి ముంగిటి ధూపం

గాలంవలె శూలంవలె
వేలాడేకాలం
వేటాడే వ్యాఘ్రం అది
వెంటాడును శీఘ్రం

కాలానికి భయపడితే
కలిగేదే శోకం
కదిలేనా లోకం
దొరికేనా నాకం

కనుపాపలు తెరచాపలు
ప్రళయంలో పయనం
నిరయంలోశయనం
విలయంలో విజయం

ఐ

ఐక్యం అదీమనకి ముఖ్యం
అందులోనే ఉందిసౌఖ్యం
లేనిపోని చీలికలు
రెండు రెండు నాలికలు
ఛీ యిదాబతుక్కి
ఫాయిదా
ఐక్యం అదీవ్యవస్థ
అప్పుడుండదు మనకీ అవస్థ
కాదు ఔను అవును
కాదు కాదు అవదు
అనేకం అయితే ఏకం
అదే వివేకం

ఐక్యం అన్నింటికీ మూలం
అటే కదుల్తోంది కాలం
పురోగతి ప్రపంచనీతి
మనదొకే మానవజాతి
వ్యక్తికి బహువచనం
శక్తి

ఐక్యం అదే మనకి గమ్యం
అప్పుడేసిద్ధిస్తుంది సామ్యం
వ్యర్థం వద్దంటా
యుద్ధం వద్దంటా
కామ్యం ఐక్యం అయినబతుకే
రమ్యం

ఐక్యం ఎప్పుడో కాదిప్పుడే
ఎక్కడో కాదు అదిక్కడే
మాట చేతగా మారి
మనిషి మనిషితో చేరి
స్వప్నం సత్యం ఐతేనే
స్వర్గం

ఒ

ఒకనొక అనగా అనగాల వేళ
(అది కృతయుగం కాదు మృతయుగం)
అదే మన కథలకీ కవిత్వాలకీ డోల
మనుష్యుని బాల్యంలోని అమాయకత్వం
(ప్రార్థించే మొక్కలూ
మాట్లాడే నక్కలూ)
కళలో జీవితంలో నిదర్శించే అరణ్య తత్వం
సామూహికం స్వాతంత్ర్యం అన్వేషించు అగత్యం
(ఒంటరి తనం
తుంటరి తనం)
సామాజికంగా పెరుగుతోంది స్వేచ్ఛ ఇదిసత్యం

అజ్ఞానం చీకటి భయానికీ క్రౌర్యానికీ కాణాచి
(శిశుత్వం అదే
పశుత్వం అదే)
చంపటానికి సరదా అమ్మయ్యో బూచి
మార్చాలంటా ఇదంతా ప్రసరించాలి కాంతి
(శాస్త్రం కళని చంపబోదు జనాన్ని భయంతో నింపలేదు)
మానవాళికి పరిణామం కానుక పావురంలాంటిశాంతి

ఓ

ఓహో విహంగమా
ఎగురు
ఎగురు
నీ రెక్కల విసరులో మన్వంతరాలు
తరలు
తరలు
ఓహో తరంగమా
కదలు
కదలు
నీముంచెత్తు వరదలోనిమ్నోన్నతాలు
కరగు
కరగు
ఓహో మృదంగమా
పలుకు
పలుకు
నీవిచ్చు హెచ్చరికలో నిరాశా దురాశా భాండాలు
పగులు
పగులు
ఓహో జనాంగమా
నడువు
నడువు
నీ పరాంకోటి హస్తాలతో నూతన గవాక్షాలు
తెరువు
తెరువు

ఔ

ఔను వాహనం మారింది, దూరానికి పూర్వపుటర్థం పోయింది
పూర్వందూరం పోయింది వెనకటి వాహనంమారింది
ఆ సూర్యుడే నేడూ
ఆ చంద్రుడే నాడూ
అవే నక్షత్రాలూ - ఐనా కాలం మారింది
ఔనా కాలం మారిందిమరి : మానవుడా మేలుకో నేస్తం
ఎద్దుబండితో కొలవకు దూరాన్నిఎగరవోయ్ చదలయెద చీలుస్తూ

రేపు బయల్దేరాలనుకున్నావు
నేడే ఇచ్చుటికి వచ్చేశావు
విచ్చేసింది నీ తరుణం పుచ్చుకో ఇది నీ భావి
ఇది నీ భావి గ్రహించు : ఈ భావి నీకు నా ప్రెజెంటు
భూతకాలపు సరీస్పృపాలని పాతరాతియుగంలో పారేయ్
పాతెయ్‌నీ సందేహాలని
తోలెయ్ నీమందాక్షాలని

నిటారుగా నిలబడునేస్తం హుటాహుటిగా ముందుకిసాగు
హుషారుగా ముందుకిసాగు : ఊరిఖే వెనక్కి చూస్తావే
దుప్పివీ కుక్కవీ కావు తిర్యగ్దృక్కువి నువ్వు కావు
దూరం కరిగిపోతోంది
కాలం మరిగిపోతోంది
మానవుడిగా మేలుకో నేస్తం ఏలుకో ఈ విశం సమస్తం.

-తెలుగు స్వతంత్ర (1-9-1953)

అభిసారికి కడసారి

ఆకాశం మీద రాకాసి కోర
ఏడకయ్యా పోతావు
కోరచుట్టూ నెత్తుటి చుక్కలు
ఏడకయ్యా పోతావు

కనుమలోనిది- కొ - కొ - కొ - కొలిమి
వెళ్ళకయ్యా చెడతావు
నీడచూడకు నీకే హాని
సంకేతం ని శ్మశానం

వింతైనది విహంగం
ఏడకయ్యా పోతావు
చూపులలోనివి సూదులు
ఎందుకయ్యా పోతావు

'పడుచుదనానికి జడుపులేదు
సంకేతం నా సరస్సు'
వెళ్ళకు వెళ్ళకు చస్తావు
నాచు నిండిన కోనేరు

ఏమిటి దంతపు చర్మంమీద
ఎర్రని పచ్చనిదేదో మచ్చ
లోతులోయలో భూతాలు
కొలిమి నిప్పులోగుర్రాలు

సూదికి కంట్లో సోపానం
కాళ్ళకి కళ్ళూ సంకెళ్ళూ
సంకేతం నీ సాల్వార్సాన్
జలపాతంలోజంఝూటి

-ప్రతిభ (??-07-1940)

ఒకటి - పది

ఈ ఫస్టోబరు రోజు ఎవరా వస్త
చెప్పండి కాస్త ఎవరా వస్తున్నరాజు
ఆరంభ మంగళ ముహూర్తం ఆసన్నమయింది
ఆహ్వానం కోసం మా గానం ఆయత్తమయింది
అయితే ఆ వస్తున్నది ఆం అవునో కాదో
ఆస్వాదించబోయే అనుభవం ఆఖరకు తీపో చేదో
శ్రీరాములు చుట్టి చిత్తగించవలెను దాకా
ప్రవహించిన విజయ ప్రభవించే తనయ
ఆం కాకపోతే ఏం అందులోఒక ముక్క
ఆ ముక్కలో ఒకచెక్క అయినా ఇదే మా ఓం
అదో పదోనెల బాల
హాస విశాల
పుట్టింటి కొస్తోంది
పూర్ణ గర్భిణి

2

తారంగం తారంగం లాలీ లాలీ
ఆనందం ఆనందం హాయీ హాయీ
శంఖాలూ ఢంకాలూ మ్రోగించండీ
స్నేహార్ద్రం సౌహార్దం సాధించండీ

రైలుబండి లేటయిందా
వంతెన చుట్టూ వరదలా
ఇంజన్ సరిగ్గాలేదూ
ఎందు కదంతా పోదూ

పూలదండతో
నిండింది స్టేషన్
కోటి గొంతుకలతో
పాడింది నేషన్
పదిలంగా పొగబండి

చేరింది డెస్టినేషన
రారండీ రారండీ యావన్మందీ
ఆడండీ పాడండీ హ్లాదం చెందీ

ఆంధ్రరాష్ట్రం ఆగమనం
అసత్యం కాజాలని చారిత్రక వాగ్దానం
మన చరిత్రాత్మక నిరంతరాందోళన
చరితార్థమయిందీనాడు

ఈ రాష్ట్రం ఇదిగో ఇప్పుడే చెబుతున్నా
ఏదో కొందరి సదుపాయాని కేర్పడలేదు.
ఎవరో కొందరుద్యోగులకని వేర్పడలేదు

ముక్కోటి ఆంధ్రుల ఆకుంఠితదీక్ష
అజేయ సంకల్పం
ఆంధ్రావతరణకి కారణం

ఈ రోజు ఊరేగింపులు జరుగుతాయ్ నిజమే
ఉత్సవాలు జరుగుతాయ్ నిజమే
ఉత్సాహం ఉప్పొంగుతుంది నిజమే
యాథావిథిగా అన్ని లాంఛనాలూ సాగుతాయ్ నిజమే

కాని ఆ లాంఛనాలన్నింటి తర్వాత
వచ్చిన అతిథులువెళ్ళిపోయిన తర్వాత
పాటలూ ప్రసంగాలూ జయ జయధ్వానాలూ చల్లబడ్డతరాత
సంబరాల తర్వాత
సంపాదకీయాల తర్వాత
సామాన్య మానవుడి భుజస్కంధాల మీద
సమస్తభారం పడుతుంది
అతనిదీ ఈ రాష్ట్రం
అతని కోసం ఈ రాష్ట్రం
పెత్తనం చెయ్యాలని ముందుకొచ్చే
పెద్దలిది గ్రహించాలని హెచ్చరిక

శుభంగా శోభావహంగా
ఆకారం తాల్చుతున్న ఆంధ్రరాష్ట్రం
ఆంధ్రజాతికంతటికీ విజయం

ఆంధ్ర సంస్కృతికి అఖండవిజయం
ముఖ్యంగా అతి ముఖ్యంగా
ఆంధ్రభాషకిది అపూర విజయం

ఇది వినండి మరి
విప్లవం మున్ముందు మనుష్యుని మనస్సులో ప్రారంభమవుతుంది
మన:ప్రపంచానికి బాహ్య స్వరూపం భాష
భాషావిప్లవమే భావ విప్లవం
అందుకే ఈ ఆనందసమయంలో
భాషలోనూ భావంలోనూ విప్లవం తెచ్చిన
మహా మానవులైన
మన గిడుగు గురజాడ వీరేశలింగం
మహానీయులను
నామన:ఫలకంముందు సాక్షాత్కరింపజేసుకొని
నమస్కరిస్తున్నాను

వారిచ్చిన ఆశీర్వాదాలు
తీర్చిదిద్దిన ఒరవడులు
చిరకాలం మన ఆంధ్రావనికి
శ్రీరామరక్ష
దేవతలే మానవులై దీవించాలి
దేశంలో దేవతం దీపించాలి.

ఈ ఫస్టోబరు శుభవేళ
నిన్నటి మన స్వరూపం స్మరించి
నేటి మన స్వభావం గ్రహించి
రేపటిమన సమాజంకోసం కలిసిమెలిసి క్రమించుదాం

నిన్నమన ఓడరేవులనుంచి దేశదేశాలకి
మన నాగరికత నౌకాయానాలు చేసింది
నేడు మన రహదార్లు ఎద్దుబళ్ళకి ఏడుపు తెప్పిస్తున్నాయ్
ఇనుపదార్లు ఇరుకైపోయినాయి
రేపు మన విశాలాంధ్ర విమానాశ్రయాలనుంచి
మహాకాశాల్లోమన విమానాలు ప్రయాణం చేస్తాయ్.

నిన్నటి మన రాజనగరాల్లో
రత్నరాసుల విపణివీధులు
విదేశీయులకి విభ్రాంతి కలిగించాయ్
నేడు పట్టణాల పాలకసంఘాలు
దరిద్రాలను తరిమి వెయ్యలేక
అంధకారాన్నిఅరికట్టలేక
అలమటించి అల్లాడుతున్నాయ్.

రేపటిమన జల విద్యుత్ ప్రణాళికలు
సిమెంట్‌కాంక్రీట్ వినిర్మాణాలు
ట్రాక్టర్లు బుల్ డోజర్లు
పారిశ్రామిక వ్యవసాయక సహసమానాభివృద్ధితో
ప్రతికుటుంబానికీ ఒకనివాసగృహం చూపిస్తాయ్
ప్రతివ్యక్తి చేతికీ ఒక పని కల్పిస్తాయ్
ప్రతిమనస్సులో ఒక పరిశుభ్రమైన గీతం పలికిస్తాయ్.

నిన్నమనదేశం మహామంత్రులైన అక్కన్న మాదన్నలనిలోకాని కిచ్చింది.
నేడుమంత్రి పదవుల మంతనాలతో వాతావరణంలో
దుమ్ముదుమారం చెలరేగింది
రేపు జాతినంతటినీ ఏకమార్గంలోనడిపించి
అఖిలభారతావనికే ఆదర్శం చూపించగల
మహానాయకుడు మనకులభిస్తాడు

నిన్న తమకంటే హెచ్చువారి కాళ్ళుపట్టుకొని కొలిచి
తమకన్న తక్కువవారిని కాళ్ళకింద పట్టి అణచి
చిరునవుతో స్తిమితంగా సర్దుకుపోయే మనస్తతం
నేడు ఆ మనస్తత్వపు అవశేషాల నెదిరించి
పోరాడుతున్న వారి తిరుగుబాటు
రేగించిన ప్రచండ సంఘర్షణల
ప్రభంజన గర్జన

రేపు మానవుడు మానవునిలోని మాన
వతం గుర్తించి మహనీయులై
సరికొత్త మర్యాదలు సృష్టించే
మహత్తరకాలం

నిన్న కవిత్వానికి రాజాధిరాజుల ఆదరణ
నేడుప్రభువులలో పరిపాలకులలో ఇంకిపోతూన్న రసహృదయం
ఆనందానికి అవకాశాలూ తీరుబాటూలేని
అసంఖ్యాక ప్రజానీకం
రేపు మేలుకొన్న ప్రజలు శిరస్సున ధరించి
ఆదరించే అతినవీన కవితామాధుర్యం
సంతోషం సంరంభం నేడే నేడే
సౌమార్గ్యం సౌభాగ్యం రేపే రేపే

-తెలుగు స్వతంత్ర వార పత్రిక (2-10-1953)

నగరంలో వృషభం

నగరం నడివీధిలో
వృషభం తీరుబాటుగా
గత జన్మ సంస్మృతులు కాబోలు
కనులరమోడ్చినెమరేస్తూ
కదలకుండా మెదలకుండా
నగరం హృదయంలో వృషభం
దారికి హక్కుదారు తానే అయినట్టు
పరిత్యజించి కాలానికి బాధ్యత
పరిహసించి నాగరికత పరుగు
నిలబడింది నేనే రాజునని
ఎవరు పొమ్మనగలరీ ఎద్దుని
ఎలా చూస్తుందో చూడు
ఏయ్ ఏయ్ మోటారుకారూ
ఏవిటేవిటి నీతొందర
భాయ్‌భాయ్ సైక్లిస్ట్
భద్రంసుమీ ఎద్దునిన్ను తప్పుకోదు
యంత్రవిరోధి అహింసావాది శాకాహారి
మద్యనిషేధ ప్రజ్ఞాశాలి
నగరం నడివీధిలో
నాగరికత గమనాన్ని నిరోధిస్తూ
ఇలా యెంతసేపయినా సరే
ఈయెద్దునిలబడగలదు
ఎద్దుకి లేకపోతేబుద్ధి
మనిషికేనా ఉండొద్దా?

-అబ్బూరి ఛాయాదేవి సంకలించిన 'కవిత' (??-08-1954)

అధివాస్తవికుల ప్రదేశం

కాసరమా వికారములు కార్చకు పూసరమా మసారపున్
రాసులలో కపాలములు రాల్చకు తావళమా విషాదపున్
వేసములో కుశాసనము పేర్చకు రాసభమా సమాధిలో
మీసము పెంచి ఆ తొడల మీద నటించకు పుణ్యమయ్యెడున్

నిచ్చెన పచ్చి నెత్తురులు నింపి నిలింపుల దుంపత్రెంపి కా
ర్చిచ్చులు త్రచ్చుకొన్నది శచీపతి పీచుమిఠాయి వేటలో
పచ్చిక మచ్చికైనది క్షపాకర భీకర సూకరాకృతుల్
పిచ్చిదనాలుపోయిరి కబీరును త్రాగిన రోషనారలై

ప్రాతది సూదికన్న పొరపాటున తా తెరచాటు చేసి ఘో
షా తిలకించబోయి వెదజల్లును గుమ్మడి పూదుమారముల్
లేతది రావికొమ్మ పడలేదు భయానక దందశూక ని
ర్ఘాత పతాక దానికొరకై యిరుకైనవి సందులెందుకో

గంధముగా మెడన్ పులుముగా తలపోయుదు వంధకారపున్
బంధకి యూర్చు జాలి చనుబాలను గాలము వేచి లాగుచున్
సింధువు పిల్చెనా పరిహసించెడు సైగల ? సుప్తశోణపా
ణింధమ ఖడ్గధార హవణించకు మీ తిలకాష్ట వహ్నిలోన్

మ్రింగి తిమింగిలాంగల తమిస్రగుహాంతర మీనమేష పా
రంగతులైన బొంగరములార యెరింగిన తెల్పుడా పరి
ష్వంగము పాడుటెందుకు? విపంచికి కంచికి దూరమెంత? వ
డ్రంగుల రంగులా గులకరాళ్ళగు మా గుడిలోని లింగముల్?

ఉద్యమ నాయకా చదువుకో: వినిపించని కంచుకాగడా
వాద్యములన్ నిశానిశితవల్లరి అల్లరి యల్లికన్ సము
త్పాద్య సుధావృథావ్యథలు భాషకు లొంగని భావశాఖలో
చోద్యము లూహలో మలుపు చూడ్కులు నీతలమున్క కాన్కలై

కైకొని కాకికన్ను కలకాలపు చూపులు రెక్క రిక్కపై
పైకొని మేకుతాకిడికి ప్రాణము హాయి బజారు జారుడై

డాకయిక్కై కడాని పగడాలగుడారములో విడాకులై
రోకలి రోదనాకులత రోదసినిండిన రోగభోగమై

మౌనము శంఖమై చెరగుమాయగ నేత్రపతంగబింబ ని
ధ్యానము కొంగనెత్తురులు త్రాగెడు నల్లతురాయి వూపుగా
వేనలిపై అవే అయిదువేల కుశీర కుఠార దారుణ
ప్రాణశిలీంధ్రముల్ తిరుగుబాటు తుపాకి తుఫాను కానుపుల్

వచ్చెడు ఫల్గుణుడు వార్ధితరంగ మృదంగ ఘోషలో
విచ్చెడు మచ్చునందు పలవించెడు కించి దుషస్తుషారముల్
పచ్చిక మచ్చికైనది ప్రపంచపు నెత్తురు మంటపాటలన్
మెచ్చునివాడ నీ మెడలమీద నివే ఉదయాద్రిరౌద్రముల్

-కాగడా (1950)

మహాకవి ఆశ్చర్యం

సూదికొనవలె సూక్ష్మమైన ఒక లోకం.
నా ఆలోచన అయస్కాంతం.
అణువులోఆలాపన , కలంలో కలకలం. అణాలో ఆల్కెమీ .
ఆరాధనలో ఆముదం.జింటాన్ నన్ను తింటానంది.రత్నాలు
'రసాలు' ఆకాశనేత్రంలో అష్టాదశ పురాణాలు. ఇంద్రధనుస్సు
వాయిస్తూఎవరో పాడుతున్నారు ప్రవాళ దీపంలో మరకతమంజీరం
కాబోలును ?

ఆంబోతులు
మరచిపోయి చూచినవి , చూచి మరచిపోయినవి, అనుకొని
ఆలకించినవి. ఆలకించినట్టు అనుకున్నవి, ఆకస్మికంగా
ఆఘ్రాణించినవి, రుచిచూచి రచించినవి, స్పృశించిఅనుభవించినవి,
రమ్మంటేరావు, వొద్దన్నావొస్తాయి. నాటకశాలలో గురకపెడుతూ,
జంతుప్రదర్శనశాలలో పియానోవాయిస్తూ,వస్తు విక్రయ శాలలో
వేణ్ణీళ్ళు తాగుతూ, బ్రిడ్జిప్రక్కపిల్లిమొగ్గలువేస్తూ ,లాడ్జిలో
కూరగాయలు కోస్తూ ఎప్పుడో వస్తాయి, ఎలాగో చూస్తాయి.

కెమేరాకన్ను
చంద్రకిరణాలనే శాశ్వతంగా తాగలేము. సందులోవుంది
సాహసం. జడవనివ్వదు సౌందర్యం. సరదా కొసని కొరడా కొసని
సరదా కొసని కొరడా. నా ఇష్టం వచ్చినంత రాస్తాను. ఎక్కడ
ఆగానో ఎరుగుదును. అధరం నా ఆదర్శం బింబంలో ప్రతిబింబం.

మో హం
మో దం
మో సం
కూర్చొనిచేసిన పాపం గుడికట్టినా పోదు. చిన్నప్పటిమాట.
ఆడపిల్ల బడిలో అటెండెన్స్ రిజిస్టరు తస్కరించిన తర్వాత చేతిలోపని
చేతిలోనే అయిపోయింది. "అన్నన్నా,ఎంతపనిచేశానా"
అనుకున్నాను. కొన్ని సంపాదకీయ రచనలకంటె నయమే
అనిపిస్తుందిప్పుడు.

కైమా - చేసిరి
పిల్లి తాగుతూన్న పాలలాగు బాధతో పడుక్కున్నాను. కొన్ని రూళ్ళ కర్రలు, వాటికొకదారం కట్టి లాగుతూ పందికొక్కు లాంటి పొడుం డొక్కు వొస్తోంది. సీసాలుతే. పసుపు పచ్చని పత్రికలు కట్టుకుని పెళ్ళికూతురయింది వాస్తవికత.

శారదాబిల్లి
ఛందస్సు (గాయత్రీ సాక్షిగా చెబుతున్నాను) ఎటు తిరిగితే అటేఒరుగుతుంది. విధానంలో వికారం - మాత్రలు మింగడం నాకు చేతకాదు. అల్లిక రంగ వల్లిక , అంకెలు మన సంకెళ్ళు. ఆడగవయ్యాఆర్థికశాస్త్రపండితుణ్ణి. పర్వతం పండిబద్దలవుతోంది, లావా.

దేవీ
శ్రావణ శుద్ధ దశమీ సోమవారం మెడమీద అవతారాలు కప్పుకొని చంద్రుడుతొంగిచూశాడు. బడబానలంవలె భయంకర మనోహరమైన పయోధి. అదృష్టం వలె, అఘంవలె, నౌకాభంగంవలె, నగ్ననక్షత్రంవలె, నలు చదరపు నీలిమందు అందులోనిదితిమింగలం. దానికొక ఔత్ఖానా,దంతాల సందున కార్ఖానా.

ఔరత్‌ఖానా
జరత్కారుని చమత్కారంలాగు నన్ను నేను తిరగేసితొ
డుక్కున్నాను.
అడుగునుంచిచూస్తే అస్థిపర్వతం ;
అగ్నిపంజరం, మీదనుంచి చూస్తే మేగ్నాకేసు; మీరట్
కార్టా.
అర్థంకాదు ఆలాపన - అయితే - అబద్ధంకాదు ఆశ్చర్యం.

మహారాజశ్రీ
కళ్ళ పిడికిళ్ళలో కర్పూర నీహారం ధరించి,ఉపమానం వంటి ఉల్కాగ్రైవేయంతో కనీనికాధిష్ఠిత కాళిదాసుడై, ప్రబంధగ్రంథ గంధగజాన్ని అధిరోహించి అకస్మాత్తుగా సాక్షాత్కరించాడుమహాకవి ఆశ్చర్యం.

అతివా (! ! ! !)
రానేవచ్చావు ఎలాగూ, కళ్ళతోనయినా ఒకమాట ఆడుదూ
-లాల్చీ విప్పేస్తానన్నాను. బహిరంగ రహస్యాలు
బయటపెట్టడాని కేమున్నాయి ? అందరూ అనుకుంటున్నవే.
తలలలో దాచుకుంటారు. కలలలో కరవ్వొస్తాయి. అన్నీ నాకు 64
లాగే కనబడటాయ్. పరధ్యానంగా ఉన్నప్పుడు అర్ధమవుతాయి.

ఆల్కెమీరా
అన్నిటిలో అందం వుంది. అర్థం వుంది.కావలసినన్ని
ఉపమానాలకి అక్కరలేనన్ని ఉపమేయాలు,
ఎక్కడో పోలిక దొరుకుతుంది.
ఎక్కడోచేతులు కలుస్తాయి. స్నేహం చేపడుతుంది.
ఇంద్రనీలమణులను కరిగించి ఎవరో సముద్రాన్ని సృష్టించారన్నావే
వే. ఆ మాట రుజువు చెయ్యగలవా ? కార్మిక ఘర్మకఠోరక్షారంతలో
కడలికి రూపం కలిగిందని నేనంటేనా కోపం ? అదో దృక్పథం.
అదో చిత్తవృత్తి, ఆ స్థితిలో అన్నీక్షమిస్తావు. అన్నీరుచిస్తాయి.

దృక్కోణం
స్వప్నాలను కోస్తున్నాడు శస్త్రవైద్యుడు...లలో, మేఘాలలో
...యలలో, లోయలలోఉన్నవి ఉంటాయి. పోయినవి పోతాయి.
నీకెందుకు బాధ? బా.....ధబా.... అబ్బా......బా....బా,బా,బా,
బాం, బాం, బాంబు.

-ఆంధ్ర పత్రిక (29-01-1941)

"మానవుడే నా సందేశం, మనుష్యుడే నా సంగీతం" అని ఎలుగెత్తి చాటిన మహాకవి శ్రీశ్రీ ఏప్రిల్ 30న, 1910 లో విశాఖపట్నంలో జన్మించారు. 1931 లో బి.ఏ. పూర్తిచేసిన శ్రీశ్రీ- ఏ.వి.యన్. కాలేజీలో డిమాన్‌స్ట్రేటరుగా, మద్రాసు ఆంధ్రప్రభలో లేబరేటరీ అసిస్టెంటుగా వివిధ ఉద్యోగాలు చేసిన శ్రీశ్రీ తన స్వంత భావాల కారణంగా దేనిలోను ఇమడలేక సినీ రంగంలో స్థిరపడ్డారు. తెలుగు కవిత్వాన్ని మరో మలుపు తిప్పిన మహాకవి శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' 1950 లో, పుస్తకరూపం ధరించింది. 1955 లో అభ్యుదయ రచయితల సంఘానికి అధ్యక్షునిగా వున్నారు. వీరి 'ఖడ్గసృష్టి 1966 లో వెలువడింది. ఆయన సాహితీ తపస్సుకు గుర్తింపుగా ఖడ్గసృష్టి కావ్యానికి 1966 లో సోవియట్ భూమి నెహ్రూ అవార్డు, 1973 లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు, 1979 లో శ్రీరాజా లక్ష్మి ఫౌండేషన్ వారి మొదటి అవార్డు అందుకున్నారు. తెలుగు కవిత్వాన్ని ఖండించి, దీవించి, ఊగించి, శాసించి, రక్షించిన మహాకవి శ్రీశ్రీ జూన్ 15 న, 1983 లో మహాప్రస్థాన మొందారు.

